

A photograph of a misty landscape. In the foreground, there is a field of tall, green grass. In the background, there is a dense forest of trees, partially obscured by a thick layer of mist or fog. The sky is a pale, hazy blue. The overall mood is serene and quiet.

På jakt etter skogfinner

Bo Hansson 13. desember 2023

Det skogsfinska kulturarvet

Under slutet av 1500-talet började en spännande epok i vår nordiska historia. Då koloniserade skogsfinnar från Savolax-området de skandinaviska barrskogsregionerna, från Tiveden i söder till Lappland i norr, från Gästrikland i öster till norska Telemark i väster. Många av deras ättlingar bor fortfarande i dessa finnskogar, finnmarker och finnbygder i Sverige och Norge. Ännu kan man finna spår efter den skogsfinska kulturen, i form av rökstugor, bastur och rior, matttraditioner, skogsfinska ortnamn, sägner och musik.

Boken *Det skogsfinska kulturarvet* behandlar skogsfinnarnas liv, kultur och historia i Skandinavien.

Boken utges av nätverket FINNSAM (Finnbygder i samverkan). Kapitlen är skrivna av medlemmar med särskild kompetens inom respektive ämnesområde.

Huvudredaktör: Maud Wedin

Redaktion: Lars-Olof Herou och Lennart Stenman

FINNSAM & Finnbygdens Förlag

(Falun 2001)

FINNSAM

Det skogsfinska kulturarvet

Det skogsfinska kulturarvet

*The Forest Finn settlement Furuberget, Åsnes Finnskog in Norway.
Photo: Seppo Remes*

The end of the 16th century saw the start of a westward migration of Finns from eastern Finland to the Scandinavian conifer belt. These so-called Forest Finns settled throughout Scandinavia from Tiveden in southern Sweden to Lapland in the north, from Gästrikland on the east coast to Norwegian Telemark in the west.

Today Forest Finn buildings are still to be found in certain areas, place names recall the Finnish language and the old villages are still called Finn-villages and Finn forests.

The Forest Finns of Scandinavia

”Skogfinnene i Skandinavia”

Maud Wedin

Translation: Olof Lindman

Skogsfinska bosättningar och karaktärsbyggnader i Skandinavien

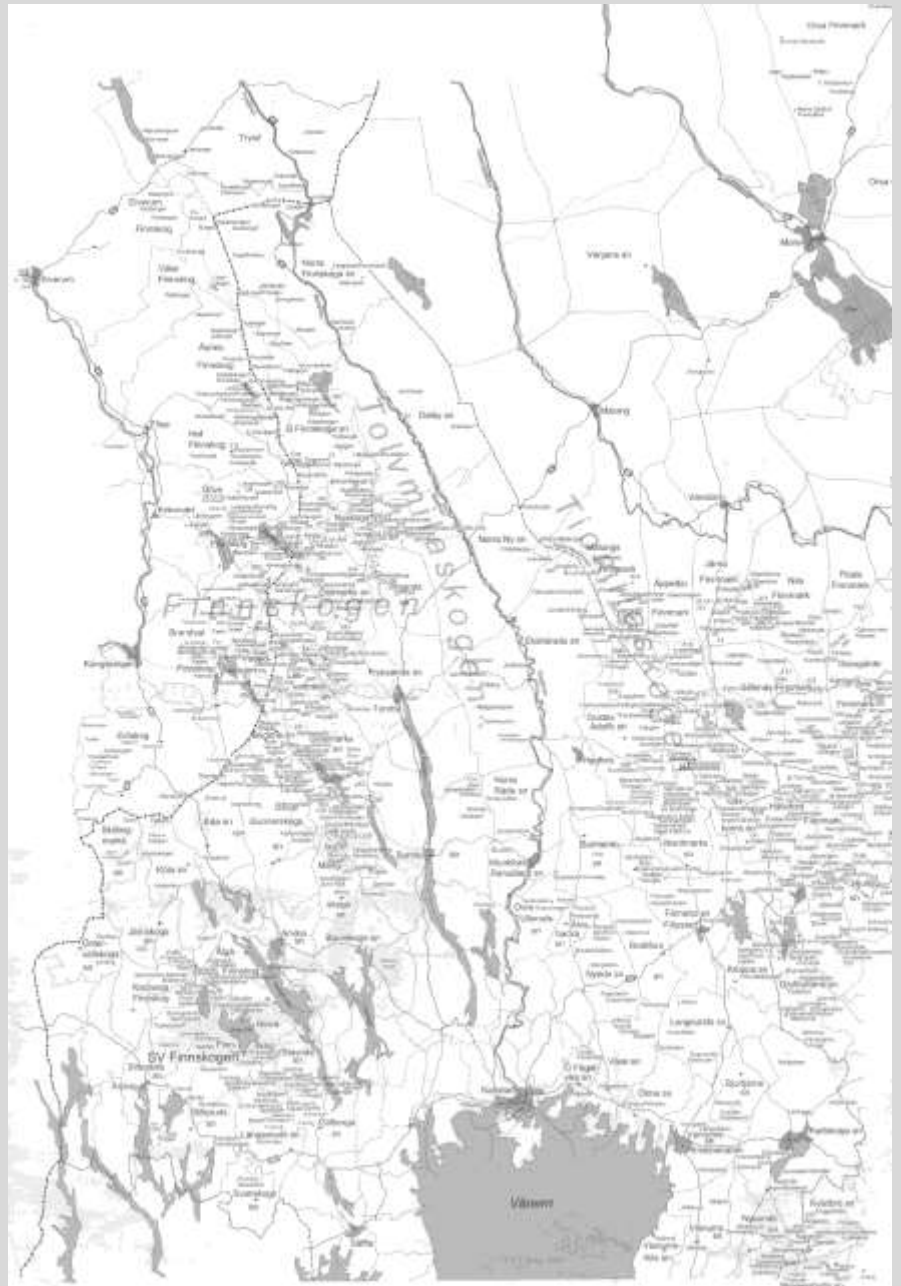
Ritamäki (Ritaberg) i Lekvattnets socken var Nordens sista rökstuga i traditionellt bruk, väglöst bebodd av syskonen Jansson till 1964. Byggnad nr 16. Efter vykort, Sven Johansson.

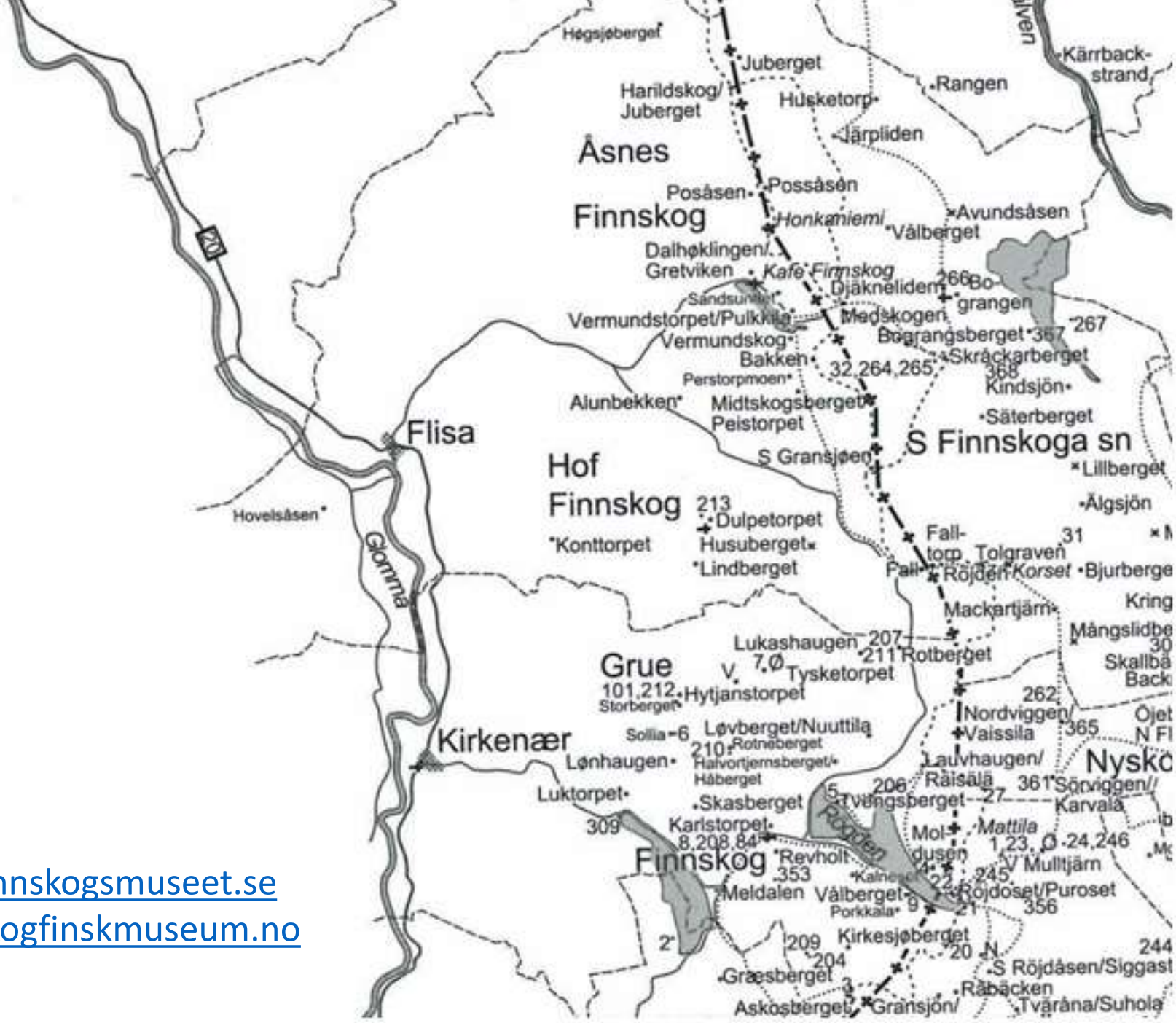
Finnskogsmuseet

i samarbete med
FINNSAM och
Finnbygdens Förlag

Kartsammanställning: Maths Östberg
Digitalisering: Karl-Erik Engblom

Skala 1:666 667
Falun 2001

www.finnskogsmuseet.se
www.skogfinnsmuseum.no

Østberg, Kristian,

”Finnskogene i Norge”, (Grue 1978)

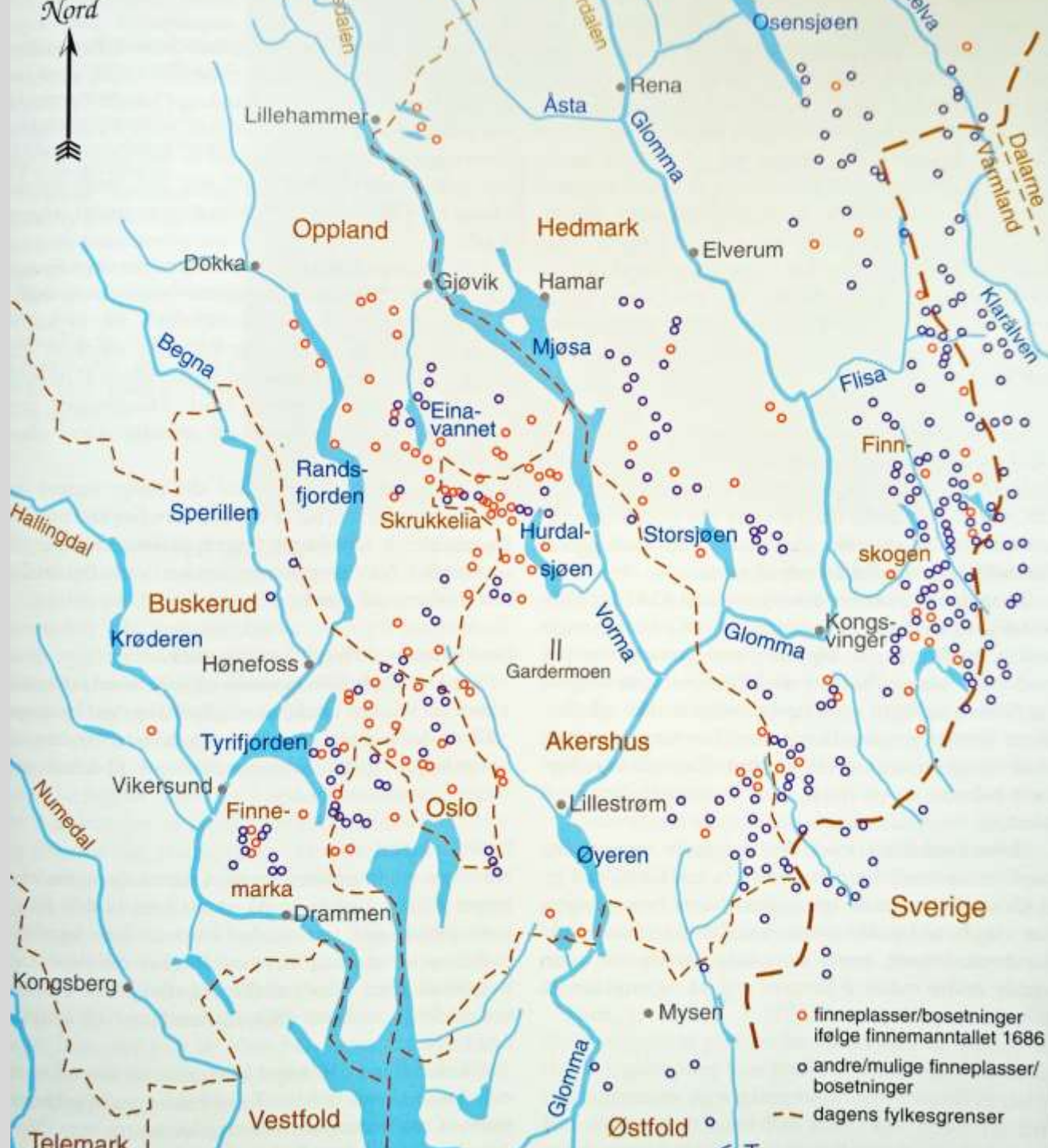
<https://www.nb.no/items/a5903d2a870e57016fb9808c45ee3f84?page=0&searchText=finnskogene%20i%20norge>

Bruker bare originalkilder

Nasjonalbiblioteket: www.nb.no Bygdebøker m.m.

Skogfinner og Finnskoger

Trygve
Christiansen
(Oslo 2002)

«TRYSIL FINNSKOG - de første generasjonene»

Er til salgs flere steder: Norsk Skogfinsk Museum (Grue Finnskog), Glomdalsmuseet (Elverum), Coop Søre Osen og Nærbutikken Søre Trysil (Plassen). Pris: 450 kr.

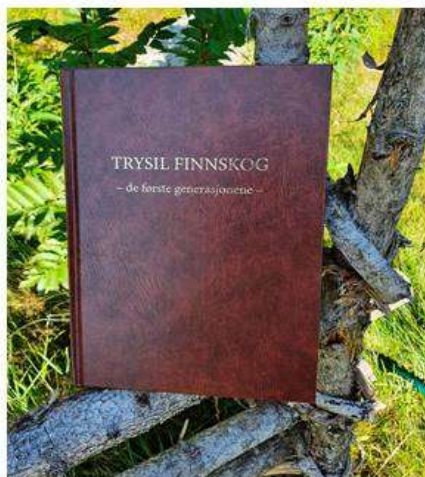
Hvis du vil ha den tilsendt kan du bestille fra Tørberget Historielag, oppgi navn, adresse og betale 100 kr i tillegg for porto og emballasje. Konto: 1822 58 33326 eller VIPPS # 557489. Från Sverige kan du betala till konto 5379 0107778 eller Swish 070 3371704 "Bo Hansson". Svenskt porto inkl. emballage är 79 kr.

Boka er innbundet med 248 sider i farger. Illustrasjoner på alle oppslag: bilder, tegninger, kart, statistikk, slektsnavn, stedsnavn, kildemateriale og slektslister.

Inneholder ny informasjon om skogfinnernes historie og levemåte generelt og Trysil spesielt.

Det er den første norske boka som er skrevet med skogfinske "briller" som utgangspunkt.

Kan leses av alle finnskog-interesserte med stort utbytte.

Innhold

Utgivers forord	7	3. Vedlegg og kildemateriell	197
1. Historien om finnene	9	3.1 Trysil Finnskogs befolkning - statistikk 1670-1800	198
1.1 Skogfinske - kultur og aner	10	3.2 Finnene som bygere og eiere	200
1.2 Vegen til Trysil	16	3.3 Fra tierde- og andre manntall 1675-1718	202
1.3 Trysil for finnene	23	3.4 Finneantallet 1686 - Trysilfinnene og deres familier	207
1.4 De tre innbyggerne	26	3.5 Skogfinske tingmenn i Trysil Finnskog 1719-1750	213
1.5 Hven var egentlig de første finnene i Søre Osen	78	3.6 Kongens stogodsauksjon på Bjørnsby den 20. august 1726	214
2. Tenner og fordyrning	85	3.7 Skifter fra Trysil Finnskog 1739-1799; Statsarkivet i Hamar	218
2.1 Hva er en skogfinne?	86	3.8 Ekstra skattemanntall 1762	220
2.2 Skogens kvinnet	88	3.9 Personer i offentlige dokumenter uten gårde/tilknytning	224
2.3 Svedtug - livsgrunnlag og kulturbærer	92	4. Slektslister	227
2.4 Skogfinnernes byggeskikk	98	4.1 Søre Trysil	228
2.5 Unike slektsnavn	114	4.2 Vestre Trysil	236
2.6 Skogfinske gener	118	Kilder	246
2.7 Finne stedsnavn	119		
2.8 Naturtro og magi	130		
2.9 Begrepsbestridninger	137		
2.10 To finske bfler på Lutnes	143		
2.11 Finnskogen, ved sogneprest Morten Michaelsen Leigh 1743	146		
2.12 Laksen en viktig næring	149		
2.13 Skogbruket forandrer hele Trysil	153		
2.14 Norsk lenne ved Höljes, viktig for sønnverksbunden	158		
2.15 Striden om Osen-skogen	164		
2.16 Riksgrensene har sin egen historie	169		
2.17 Sogneprest Asul Christian Smiths beskrivelse av finnene 1784	181		
2.18 Skogfinsk integrasjon i Trysil	186		
2.19 Jordkøllerne i Bustad - glemte og sårbare kulturminner	193		

<https://www.finnsam.org/bibliografi/default.php>

18.000 + titler

Finnemantallet 1686

- Tingboka - 30 plasser
- <https://www.nb.no/items/f9dc9e23f867247de13276b8dc980727?page=0&searchText=finnemantallet>
- Unge mennesker som flyttet ved generasjonsskifte
- 15 av 1250 var født i Finland
- Det kom ikke så mange
- De første dro vestover
- Flest i Vinger sogn - Skrukkelia var "hovedstaden"
- Flest slektsnavn i Våler

”Skogsfinska släktnamn i Skandinavien”

FINNSAM och Karlstad Universitet (**fil**)

Kvalitétskontrollerat av Prof. nordiske språk:

Tuula Eskeland

Finlands fremste slektsnavnsekspert:

Sirkka Paikkala (Sukunimet, 800 sid.)

<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:278627/FULLTEXT01.pdf>

GOTTLUND, Carl Axel

”Gottlunds dagbok”: Dalarna 1817, Finnskogen 1821

Myhrvold/Persson:

”C.A. Gottlunds Folkmängden på finnskogarne fra 1823” (fil)

https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/133605/opprapp03_2004.pdf

Broberg, Rickard

”Finsk invandring till mellersta Sverige”

(Uppsala 1988)

https://www.isof.se/download/18.5d2bf5ad1791d0816f4324/1619768141856/Svenska%20landsm%C3%A51%20och%20Svenskt%20folkliv_1988_bilaga.pdf

www.digitalarkivet.no

Kirkebøker

Ekstra skattemanntall 1762 (TF)

Folketellinger **1801**, 1865+

Skiftemateriale (reg.kort)

Pante-register/-bok

Matrikler (1723) og jordebøker

Rettergang og straff

Assuransematerial – Branntakster

Fogderegnskap: **Tiendemannntall**, Leilendingskatt,

Krigsstyrskatt 1712-17, Sølvskatt 1816.

Diverse 1700-tall:

- 1700 Svensk- og Finnemantall Solør og Odal (**fil**)
- 1700-1799 Gifte søskenpar Trysil (bok TF)
- 1739 Grenseoppgang vitner ved tinget (TF)
- 1762 Ekstra skatt (TF) <https://media.digitalarkivet.no/view/45138/129>
- 1786 Skogskifte Trysil – eiere (bok) fil innhold
- 1790-98 Manttall over Trysil og Osen opsiddere

www.riksarkivet.se

➔ Sök i arkiven -> Digitala forskarsalen

-> "Se förteckning" (= Sockenhistoria)

* **Kirkebøger**: födelse, konfirmation, vigsel, död, och begravning

HUSFÖRHÖRSLÄNGDER (spec. Dalby 1716-18 och 1821-25)

...(+div. längst bak)

Kyrkoräkenskaper, Sockenstämma, In- och Utflyttning (attest)

* **Skattemanntall Orsa 1636 (fil)**

* Rannsakningslängd inhysesfolk i Fryksdalen 1674:

”Vandrat hit som andra finnar att söka sin föda”

Prof. Gabriel Bladh och Peter Olausson

(forskningsrapport Karlstad Universitet 2004:38)

ISBN 91-85335-06-01 (fil)

<https://www.lantmateriet.se/sv/kartor/vara-karttjanster/Historiska-kartor/>

Finland

”Generalregister över bosättningen i Finland” (sammensatt av forskjellige kilder)

”Silverskatt 1571” - Älvsborgs lösen